

общества. Качественное представительство должно проявляться в социальном, партийном, национальном, территориальном, профессиональном, тендерном парламентском представительстве.

Ключевые слова: законодательный орган власти, парламентаризм, институт парламента, парламентские комитеты, парламентарий, консультативно – совещательная структура Верховной Рады Украины.

Baskakova Y. The legal status of the staff of the Verkhovna Rada of Ukraine in the conditions to ensure a fractional stability of the legislature

The article deals with the legal status of the staff of the Supreme Council of Ukraine in conditions of fractional stability of the legislative authority. Functioning of the Ukrainian state at the present stage it is impossible without the existence of the supreme legislative body, which takes a significant role in public life, in the formation and implementation of domestic and foreign policy. The composition of the parliaments should reflect the social structure of society. Qualitative representation manifested in social, party, national, territorial, professional, tender parliamentary representation.

Keywords: legislative authority, parliamentary system, the institution of Parliament, parliamentary committees, parliamentarians, consultative and advisory structure of the Verkhovna Rada of Ukraine

УДК 355.02

Турченко Юлія Вікторівна,
науковий співробітник відділу наукових досліджень
військово-технічних розробок науково-дослідного центру
Військового інституту Київського національного університету
імені Т. Г. Шевченка

ПОЛІТИКА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІДКРИТОСТІ В ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

У статті аналізується взаємозв'язок державної влади, громадськості та Збройних Сил України в умовах інформаційної відкритості, звертається увага на сучасні тенденції глобалізації, інформатизації та демократизації суспільства, що вимагають від ЗСУ відповідати загальному, демократичному курсу країни, який передбачає відкритість та взаємодію з громадськістю.

Ключові слова: інформаційна політика, інформаційна відкритість, політика інформаційної відкритості, демократія, глобалізація, Збройні Сили України.

Політика інформаційної відкритості є пріоритетним напрямком розвитку держави, оскільки вона забезпечує громадськості реальну свободу слова й громадянський контроль над її діяльністю. Але існує необхідність в ефективній взаємодії не тільки з центральною та місцевою владою, а також Міністерства оборони з іншими органами військового управління. Військова сфера є сферою відносин, яка також потребує громадського контролю та тісної взаємодії з суспільством.

Вивчення питання політики інформаційної відкритості влади та її інформаційної взаємодії з органами військового управління, населенням та структурами громадянського суспільства є актуальним дослідженням, яке привертає все більшу увагу українських дослідників. Але сьогодні немає чіткого розуміння того, що являє собою політика інформаційної відкритості. У чому полягає її зміст та основні напрями діяльності?

Необхідність відкритості влади обговорюється вже досить довгий час. На думку багатьох дослідників, відкритість влади є передумовою інформаційного забезпечення демократичного розвитку суспільства, держави та її Збройних Сил. Лише така політика, політика інформаційної відкритості, допоможе забезпечити Україні гідну позицію на світовій арені. Це зовсім не означає що військова сфера повинна бути не захищеною, на практиці, зазначені імперативи відкритості означають, що влада у всіх своїх діях і намірах зобов'язана рахуватися з нормативною базою, яка регулює процедури інформування громадян, механізми їх залучення до формування державної політики та оцінки якості влади. З іншого боку існує необхідність у регулюванні мас-медіа, які повинні рахуватися із зазначеними нормами та процедурами.

Актуальність теми інформаційної відкритості владних структур зазначають у Раді національної безпеки та оборони як одну з необхідних передумов сталого демократичного розвитку суспільства й держави. Але разом із тим, виникає ряд дискусійних питань щодо захисту громадян від неправдивої інформації, відповідальності ЗМК за поширення правдивої інформації тощо.

Існує велика кількість підходів до розуміння реалізації інформаційної політики, але сама проблема інформаційної відкритості влади в українському науковому середовищі розглянута недостатньо.

Такі російські вчені як А.В. Шевченко, Ю.А. Гончаров, Є.В. Петров, вважають, що практика становлення політики інформаційної відкритості значно випереджає як законодавчу базу, так і рівень її теоретичного осмислення. Дійсно, у сучасній українській науці немає комплексних наукових досліджень політики інформаційної відкритості в рамках політології, в яких би враховувались нові політичні реалії та необхідність реалізації політики інформаційної відкритості також у ЗСУ.

Політика інформаційної відкритості сьогодні має широке коло питань, але одним із найважливіших із них є взаємовідносини з засобами масової комунікації. До кінця ХХ сторіччя політиці інформаційної відкритості в дослідженнях інформаційної політики у сфері ЗМК не приділялась увага, тобто політика інформаційної відкритості не була об'єктом теоретико-методологічного дослідження.

Опублікована велика кількість досліджень, присвячених інформаційній політиці: О.В. Зернецької, Г. Почепцова, В. Горбуліна, П. Сосніна, В.В. Жигалюка, С.О. Янішевського. Так, у вітчизняній та зарубіжній політичній науці значна увага приділяється різним аспектам інформаційної політики. Зокрема, І.З. Карась, Д. Наумов, О. Чубукова розглядають конституційно-правові аспекти інформатизації суспільства, інформаційних відносин, а також правові режими інформаційних ресурсів. Політичні аспекти інформатизації суспільства аналізуються в наукових дослідженнях В. Горбатенка, О. Дубаса, С. Наумкіної, Ф. Рудича, А. Сіленко та ін.

Для пізнання процесів реформування Збройних Сил України відповідну роль відіграли праці українських вчених В. Абрамова, В. Ананьїна, Е. Афонїна, О. Бодрука, О. Маначинського, А. Папікяна, В. Смолянюка.

Проблема реалізації інформаційної політики в Україні є предметом прискіпливої уваги і держави, і дослідників, про що свідчить і роль інформаційної політики в стратегіях розвитку держави, і факт наявності великої кількості наукових робіт, які присвячені дослідженню тих або інших аспектів інформаційної політики. Водночас, з огляду на те, що військова сфера має безпосереднє відношення до питань безпеки країни та її громадян і перебуває в процесі інтенсивного реформування, інформаційна підтримка цього процесу є безпосереднім фактором, який визначає її ефективність.

Одним із недоліків у наукових дослідженнях є відсутність праць, які присвячені військовому аспекту проблеми, тобто інформаційному забезпеченню процесу реформування ЗСУ.

Наприклад, російські вчені досліджують взаємозв'язок державної влади та ЗМК (А.Є. Зіміна). У дослідженні автор доводить відсутність єдиної інформаційної політики в російській владі, яка безпосередньо впливає на взаємозв'язок зі ЗМК та демократичні перетворення, а також рівень політичної культури суспільства. Тобто існує необхідність у визначенні інформаційного курсу держави, формуванню свідомості та розвиток зв'язків із ЗМК.

Новою для української політичної науки є проблематика, яка пов'язана з взаємозв'язком державної влади та ЗМК в умовах інформаційної відкритості, а більш того в процесі реформування ЗСУ. Так як ЗСУ є традиційно інформаційно закритим відомством, але сучасні тенденції глобалізації, інформатизації, а також демократизації суспільства вимагають від ЗСУ відповідати загальному, демократичному курсу країни, що передбачає відкритість та взаємодію з громадськістю.

Необхідно підкреслити, що дослідження, які пов'язані з взаємодією ЗМК та владою у сфері відкритості на сьогодні недостатньо. Більшість питань цієї сфери не досліджені.

Цікавим для нашого дослідження є робота російського вченого Є.В. Карасевой «Інформаційна стратегія уряду Москви: принципи, цілі, процес реалізації, проблеми». У зазначеному дослідженні автор аналізує практичну складову інформаційної політики органів виконавчої влади [5]. Наголошує, що нова модель відносин держава-суспільство складається з бажання брати участь у прийнятті політичних рішень. Тобто, обличчя влади змінюється, проголошуючи основним принципом демократії принцип відкритості.

Отже, враховуючи необхідність перебудови ЗСУ, державою здійснюється політика інформаційної відкритості передбачених законодавством реформ. Дійсно дистанція між владою та суспільством скоротилась, але на наш погляд більшість інформаційних заходів має ілюзорний характер. Керівництво ЗСУ залишається закритим для суспільного контролю, незважаючи на рівень політичної активності та інформування суспільства про діяльність ЗСУ. Хоча сьогодні формування інформаційної відкритості розвивається досить стрімко, але відсутні механізми її здійснення.

Аналізуючи загальноєвропейські демократичні тенденції суспільного розвитку у напрямі більшої інформаційної відкритості та прозорості, С. Кандауров зазначає, що система прийняття державних рішень в Україні потребує вдосконалення, тобто, перш за все необхідне усвідомлення саме європейських критеріїв оцінки прийнятих рішень.

На його думку, серед надзвичайно актуальних критеріїв оцінки політичних рішень, які пропонуються органами державної влади, можна виділити наступні критерії відповідності та оптимальності прийнятих рішень: національним інтересам; сучасному стану економіки та світовим економічним тенденціям; визначеному й офіційно схваленому внутрішньополітичному та зовнішньополітичному курсу держави; суспільним очікуванням [6].

На жаль, в Україні можна констатувати непрозорість процесу прийняття рішень, оскільки їх ухвалення відбувається зазвичай у «закритому режимі», що є найбільш звичною й усталеною формою. Натомість вимогою часу є перехід до політики публічних обговорень, експертних консультацій, врахування позицій і пропозицій власне громадських інституцій.

Аналізуючи сучасний стан українського суспільства та необхідність побудови ЗСУ сучасного зразка, можна говорити про те, що поки відсутня організаційно-структурна складова реалізації інформаційної політики, а також не сформована система правового забезпечення політики інформаційної відкритості.

Важливість доступу до інформації полягає в тому, що це свого роду механізм захисту. Так як прозорість влади зменшує ризик порушень прав людини. На нашу думку, слід все ж таки вживати словосполучення не відкритість інформаційної політики, а політика інформаційної відкритості.

Зміст поняття «інформаційна відкритість» у російській науковій літературі визначається як організаційно-правовий режим діяльності будь-якого учасника соціальної

взаємодії, який забезпечує його учасникам можливість отримувати необхідний та достатній об'єм інформації (відомостей) про структуру, мету, завдання, фінансові та інші умови діяльності. При цьому відкритість влади – на думку російської дослідниці І.А. Берегініної:

- мінімізація ризиків, що пов'язані з підготовкою масштабних управлінських рішень, можливість достатньо чітко прогнозувати можливі наслідки їх прийняття;
- запобігання або зниження загрози відчуження;
- ініціативна мобілізація суспільства на вирішення проблем самого суспільства;
- синхронізація процесів, які відбуваються як у центрі, так і в містах;
- ознайомлення влади та влади на місцях про оптимальний напрям державної влади [2, с. 9].

Необхідно зазначити, що термін «відкритість влади» не можна зводити до взаємин між владою та окремими громадянами. За цим необхідно бачити певні суспільні інституції, які забезпечують і здійснюють тиск на владу, забезпечують певну спрямованість влади і, нарешті, формують всю архітектуру владної системи по відношенню до громадянина.

Відкритість слід розглядати більш як засіб, ніж мету. Якщо говорити про відкритість як певний засіб, то необхідно з'ясувати для чого. Перше питання – це ефективність управління. Тобто відкритість дійсно забезпечує той оптимальний зворотній зв'язок, який дозволяє ефективно управляти. Але при цьому існує цілий ряд «але», пов'язаний із тим, що ця відкритість повинна бути певним чином фільтрована. Друге питання – необхідність відкритості – це питання довіри до влади. Влада повинна бути сама зацікавлена в такій відкритості. Без відкритості немає довіри до тих заходів, які проводить влада. І третє – питання відкритості розглядаються як питання видовища у владі. Необхідно дійсно усвідомлювати, що баланс між відкритістю і захистом повинен адекватно відповідати особливостям нашого соціокультурного розвитку, особливостям управлінської культури, особливостям культури влади.

Ю.А. Нісневич зазначає, що політика, у тому числі й інформаційна, у суспільстві, що розвивається, не може бути реалізована тільки державою. При цьому об'єктом інформаційної політики є весь соціум – з соціальними групами, елементами громадянського суспільства, національними та наднаціональними структурами, державами та їх союзами з їх зв'язками та взаємовідносинами [9].

Отже, до функціональних завдань інформаційної політики у зв'язку з необхідністю взаємодії з суспільством під час проведення реформи ЗСУ, на наш погляд, слід віднести:

- забезпечення відкритого інформаційного обслуговування населення на основі розвитку масових комунікацій та інформаційного обміну;
- інформаційне забезпечення діяльності системи органів державної влади та військового управління;
- забезпечення відкритої інформаційної взаємодії громадянського суспільства, влади та військових управлінь (Міністерства оборони України);
- модернізація існуючої інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури;
- розвиток інформаційних технологій;
- ефективне використання та формування національних інформаційних ресурсів та доступ до них;
- створення необхідної нормативної бази щодо створення інформаційного суспільства [3, с. 21].

Формування та реалізація політики інформаційної відкритості органів влади та військового управління дозволяє реалізовувати політику, виходячи з розуміння сутності інформаційного середовища та її суб'єктів. Функціонування влади, як відкритого та демократичного механізму управління, забезпечує збалансований діалог із суспільством та є запорукою того, що діяльність влади та необхідність проведення реформування ЗСУ буде підтримана громадянами.

Реалізації політики інформаційної відкритості. Існує тенденція інформаційної відкритості у світовому інформаційному суспільстві. Проблема пошуку та розповсюдження інформації в різних країнах вирішується по різному. Основою розповсюдження інформації є нормативна база та механізми реалізації.

Радою Європи прийнята Рекомендація № R (81) 19 Комітету Міністрів держав-членів Ради «Про доступ до інформації, що знаходиться у розпорядженні державних органів» [11], яка визначена в наступних принципах:

- кожен має право отримати за вимогою інформацію, яка знаходиться у розпорядженні державних установ, за виключенням законодавчих органів влади та органів судової влади;
- у праві отримати інформацію не може бути відмовлено тільки тому, що особа, яка звернулась за інформацією, не має спеціальної зацікавленості в цій області;
- державна установа, яка відмовляє в наданні інформації, повинно пояснити причину відмови у відповідності з законом або практикою;
- кожна відмова в наданні інформації може бути переглянута.

При цьому інформація не може надаватися на платній основі.

Україна, розуміючи необхідність підвищення рівня відкритості та прозорості діяльності державних органів, підтримку залучення інститутів громадянського суспільства до формування державної політики, а також впровадження високих стандартів професійної чесності в державному управлінні, приєдналась до програми «Партнерство «Відкритий Уряд». Тобто, на наш погляд, основою реалізації політики інформаційної відкритості має бути ініціатива «Партнерство «Відкритий уряд». Прем'єр-міністр України М. Азаров у своєму зверненні до громадян на офіційному веб-сайті зазначив, що діяльність влади в Україні буде максимально відкритою. На цьому він наголосив під час круглого столу з обговорення Національного плану дій із впровадження міжнародної ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд».

«Ми в Уряді щоденно переконуємось, що відкритість влади – одна із найбільш затребуваних речей. Відкритість – взагалі одна із ключових якостей сучасного суспільства й економіки. Ми переконані, що майбутнє України – за найсучаснішими технологіями в комунікації та управлінні, тому з самого початку своєї роботи ми взяли курс на підвищення відкритості і доступності роботи влади та запровадження всебічного діалогу» [1]. Тобто, основою змін для більшої відкритості влади є необхідність внесення відповідних змін до законодавства та підходів в управлінській роботі, способі мислення. Таким чином, необхідність відкритості в управлінні ЗСУ повинна бути врегульована спочатку на найвищому рівні.

Передумовою політики інформаційної відкритості є нові можливості забезпечення відкритого доступу громадян до інформації про діяльність влади. Тобто розвиток інформаційних технологій дозволяє реалізувати таку взаємодію. Як можливість реалізації такої взаємодії, у рамках ініціативи «Партнерство. Відкритий уряд» виступає реалізація моделі «Електронного уряду». «Електронний уряд» є не лише представлення влади та інформації про її діяльність на веб-порталах, але і реальний режим функціонування. Так на Міністерства оборони України існує велика кількість інформації в тому числі звітної, але про функціонування в режимі реального часу, тобто про реалізацію моделі «Електронний уряд» згідно з планом дій «Партнерство. Відкритий уряд» мова не йдеться.

В. Циганов, професор Національного університету внутрішніх справ України, вважає, що феномен відкритість (прозорість) охоплює три політичні цінності, які часто пов'язані одна з іншою, проте відрізняються одна від одної:

- інформаційна прозорість: знання про діючих урядових чиновників та прийняті владою рішення, а також доступ до комерційної інформації;
- прозорість політичної участі – можливість брати участь у прийнятті політичних рішень або через своїх представників, або безпосередньо.

- прозорість відповідальності, коли існує можливість отримати відповідь від урядових чиновників і вимагати від них відповіді або вимагати від них відповідальності, або через законодавчий механізм, або через суспільні настрої в разі, якщо ці чиновники порушують закон або приймають негативні для суспільства рішення [7].

На його думку, значну роль в інформаційній прозорості відводиться мас-медіа, зауваживши, що вони можуть зробити політичну систему більш прозорою у всіх її трьох різновидах, але на практиці, на жаль, влада, і опозиція можуть симулювати прозорість, маніпулюючи засобами масової інформації. Дійсно, частіше всього зазначена відкритість влади є ілюзорною, тобто мас-медіа інформують громадськість про діяльність влади, а зворотного механізму, механізму відповідальності за недостовірну інформацію, не існує.

Відкритість державної влади С. Кандауров визначає трьома основними чинниками. По-перше, це якість чинного нормативно-правового забезпечення, згідно з якими функціонує державний апарат. По-друге, це існування дієвих та конкретних механізмів і процедур реалізації прав доступу громадян до інформації про діяльність державної влади. І по-третє, існуючим у суспільстві, і зокрема в державному апараті, рівнем політичної культури. Сьогодні в Україні вже сформовано доволі розгалужену законодавчу базу щодо інформаційного забезпечення, але відкритості влади увага приділяється тільки поверхово. Існує необхідність в укоріненні цих нормативно-правових норм у масову свідомість як громадян, так і посадових осіб [4]. Проте складність цієї проблеми полягає, насамперед, в її певній новизні для вітчизняної політико-адміністративної практики, традиції відтворення та сприйняття якої сформовано, в основному, в рамках жорсткого тоталітарного чи авторитарного дискурсу. Більш того, питання забезпечення відкритості влади відноситься до дуже делікатної сфери регулювання міжособистісних стосунків, що формує певні додаткові проблеми у цій галузі. Найскладнішою та найсуперечливішою залишається ситуація з розумінням необхідності відкритості влади у свідомості як працівників цих самих органів, так і суспільства в цілому, бо відкритість влади настільки ж залежить і від суспільства, від суспільного запиту про державну інформацію, наскільки вона залежить від самої держави. Створення якнайкращого законодавства не дозволить забезпечити відкритості, поки не відбудеться певних змін у масовій свідомості. І важливо, що ці зміни мають відбуватися не лише тільки у свідомості державних службовців, а й у свідомості суспільства в цілому.

У контексті інформаційної відкритості та збереження суверенітету держави необхідно звернути увагу на неможливість донесення українською державою власної позиції як до своїх громадян, так і до міжнародної аудиторії. В умовах перехідного періоду та економічної кризи можливості становлення та розвитку політики інформаційної відкритості обмежені.

Кожен громадянин демократичної держави має право на отримання повної, достовірної та всебічної інформації про функціонування влади, ним обраної, про її плани та можливі напрями дій. Через це відкритість влади багато в чому визначає стан відносин між державною владою та суспільством у цілому, формування ефективного механізму взаємодії між ними та впливу громадськості на процес прийняття рішень, тобто участь громадян та їх об'єднань у розробці та реалізації державної політики як у центрі, так і на місцях (підрозділах військового управління). Таким чином, вирішення проблеми відкритості, гласності або публічності державної влади є одним із ключових напрямів у процесі подальшого утвердження в Україні демократичних принципів діяльності держави, укорінення цивілізованих норм політичної культури та побудови сучасних ЗСУ. Можна стверджувати, що рівень відкритості є провідним критерієм демократичності державної влади. Прозорість та інформаційна відкритість владних структур – це одна з необхідних передумов сталого демократичного розвитку суспільства й держави, головна запорука здійснення ефективної політики, спроможної уможливити реальний громадянський контроль і зміцнити довіру громадян до влади. Тобто реалізація політики інформаційної відкритості в Збройних Силах України є тим механізмом, який допоможе Україні реформувати армію та побудувати сучасну демократичну країну.

Література:

1. Азаров М. Діяльність влади в Україні буде максимально відкритою» / М. Азаров / Урядовий портал. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=245089864&cat_id=244276429_
2. Бегинина И.А. Потребность в транспарентности власти как основа моделей взаимодействия государства и населения / И. А. Бегинина // Известия Саратовского университета. Т. 9. Сер. Социология. Политология. — Вып. 2. — 2009. — С. 5-18.
3. Дзялошинский И. Информационная открытость власти: обучающий контроль прессы и гражданского общества / И. Дзялошинский // Право знать: история, теория, практика. — 2002. — № 4. — С. 18-27.
4. Кандауров С. Прозорість та відкритість влади як запорука демократичного управління [Електронний ресурс] / С. Кандауров. — Режим доступу : <http://elearn.univector.net/file.php/14/03Material.html>.
5. Карасева Е.В. Информационная политика органов исполнительной власти современного мегаполиса: особенности ее формирования и реализации (на примере деятельности Правительства Москвы): дис. к. полит. н.: 23.00.02 / Е. В. Карасева. — М., — 2004. — 219 с.
6. Круглий стіл «Інформаційна прозорість та експертна підтримка прийняття державних рішень» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.niisp.org.ua/defau~43.php>.
7. Національний інститут проблем міжнародної безпеки. Круглий стіл «Інформаційна прозорість та експертна підтримка прийняття державних рішень» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.niisp.org.ua/defau~43.php>.
8. Несвіт Г.П. Інформаційна політика як фактор трансформації суспільства / Г.П. Несвіт // Актуальні проблеми політики: Зб.наук.пр.(Відп. ред. Кормич Л.І.). — Вип. 10. — Одеса: Астропринт, 2001. — С. 326-332.
9. Нисневич Ю.А. Информационная политика как фактор демократизации и оптимизации государственного управления в России: Автореф. дис. ... д-ра полит. наук: 23.00.02 / Ю. А. Нисневич; Рос. акад. гос. службы при Президенте Рос. Федерации. — М., 2000. — 48 с. Нисневич Ю.А. Информационная политика как фактор демократизации государственного управления в России: Дис. д-ра политол. наук: 23.00.02 / Ю. А. Нисневич, М., 2001. — 306 с.
10. Про вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення Президента України та органів державної влади: Указ Президента України від 14.07. 2000, № 887/2000 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/887/2000>.
11. Рекомендація № R (81) 19 про доступ до інформації, що знаходиться у розпорядженні державних органів [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.medialaw.kiev.ua/laws/laws_international/116/.

Турченко Ю. В. Политика информационной открытости в вооруженных силах Украины

В статье анализируется взаимосвязь государственной власти, общественности и Вооруженных Сил Украины в условиях информационной открытости, обращается внимание на современные тенденции глобализации, информатизации и демократизации общества, которые требуют от ВСУ соответствовать общему, демократическому курсу страны, который предполагает открытость и взаимодействие с общественностью.

Ключевые слова: *информационная политика, информационная открытость, политика информационной открытости, демократия, глобализация, Вооруженные Силы Украины.*

Turchenko Y. Policy of information openness in the armed forces of Ukraine

This article analyzes the relationship of the state power, the public and the Armed Forces of Ukraine under the conditions of information transparency, draws attention to the current trends of globalization, informatization and democratization of the society which require the AFU to meet the general, democratic direction of the country that provides for openness and interaction with the public.

Keywords: *information policy, information transparency, policy of information openness, democratization, globalization, the Armed Forces of Ukraine.*

УДК 321.02:342.413:005.1

Тімашова Вікторія Михайлівна,

кандидат юридичних наук,

старший викладач кафедри

тактико-спеціальної підготовки

Національної академії внутрішніх справ

**СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНІ СПІВВІДНОШЕННЯ
В ДУАЛІТЕТІ «ПОЛІТИЧНА СФЕРА – ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА»:
ЦІНІСНО-РЕГУЛЯТИВНІ ТА УПРАВЛІНСЬКІ АСПЕКТИ**

Політична система подається в нерозривній єдності з політичною сферою, з'ясовується архітектоніка політичної сфери, чий життєдіяльнісний зміст бодай і почасти через політичні процеси втілюється політичною системою. Обґрунтовано тезу про багатоваріантність підходів до виокремлення й визначення структури та функцій і політичної сфери, і політичної системи, що дозволяє плюралістично інтерпретувати сенс буття обох політологемних феноменів.

Ключові слова: *органи політичної влади, політична сфера, політична система, політологемний феномен, політичні відносини, інститути, політична ідеологія, цінності, функції.*

Парні поняття «політична сфера» і «політична система» є одними з основних у понятійному потенціалі низки політичних наук. Оперування ними дозволяє виокремити політичне життя з контекстів інших секторів життя суспільства, яку – для політики взагалі – можна вважати «оточенням» або «навколишнім середовищем». Вважаємо, що лише на цьому теоретичному ґрунті можна одночасно встановити наявність певних, а часом – і невід'ємних зв'язків між ними.

В одній нашій публікації було виявлено генезу питання про співвідношення цих дуалітетних понять. Основна думка полягала у тому, що в античному політичному дискурсі пріоритетніше акцентувалися на «сфері» (взагалі), згодом – на «політичній сфері» (зокрема).

У «Державі» Платона і «Політії» Аристотеля простежується думка про те, що політична сфера є «вмістилищем» політичної системи. Поняття «політична система» отримало глибоке обґрунтування і поширення лише в середині ХХ ст. завдяки розвитку політичної науки, що призвело до необхідності описання політичного життя із системних позицій. Розкриття сенсозмісту цього поняття дає змогу розглянути інші вузлові питання, зокрема, структурні елементи цієї системи, її функції і закономірності розвитку.

У праці Аристотеля «Політика» читаємо, що «форма державного устрою те ж саме, що й політична система, остання ж уособлюється верховною владою в державі» [1, с. 472].

У сучасній політичній науці поняття політичної системи охоплює головні складники й елементи політичних відносин, політичних інститутів і політичної діяльності в життєвому